

1994-06-07

1 (4)

2202063

84273

19J 2A4A3E

**BESLUT OCH RESERVATSFÖRESKRIFTER FÖR ÖGELTJÄRNS NATURRESERVAT,
SJÄLEVADS SOCKEN, ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN**

Bildande av Ögeltjärns naturreservat, Själevads socken, Örnsköldsviks kommun.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Ögeltjärns naturreservat		
Kommun	Örnsköldsviks kommun		
Socken	Själevads socken		
Läge	10 km SO Örnsköldsvik		
Topografiska kartan	19 J Husum SV		
Ekonomiska kartan	19 J 2a Vågön		
Fastigheter	Sörvåge 2:35		
Markägare	Örnsköldsviks kommun		
Areal	Vatten	ca	0,5 ha
	Land	ca	71,0 ha
	Totalt	ca	71,5 ha
Naturvårdsförvaltare	Örnsköldsviks kommun genom Kultur- och fritidskontoret		

Grund för beslut

Ögeltjärnområdet är beläget mellan Gullviksfjärden och Ävikefjärden. Naturreservatet nås genom lättgångna stigar dels från norr vid Tallstigen och Gullviks havsbad och dels från söder från vägen ut till sommarstugeområdet vid Storstensudden. Reservatet omgärdas av skogsmark. Delar av reservatet ingår i naturvårdsobjekt N 273 (regionalt botaniskt intresse). Hela naturreservatet ingår i friluftslivsobjekt F 8, vilket innebär att området är av stort värde för naturvården och för friluftslivet. Enligt översiktsplan för Örnsköldsviks kommun utgör naturvårds- och friluftslivsobjekten sådana områden som enligt naturresurslagen (NRL) 2:6 så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden.

Naturen i reservatet utgörs av ett i liten utsträckning påverkat naturlandskap med naturskogsartade partier kring Ögeltjärn. Skogen do-

mineras av tallskog. Aldern på skogen är företrädesvis mellan 80 och 100 år fast vissa äldre tallar förekommer speciellt på hållmarken på Ögeltjärnsberget.

Terrängen är kuperad och Ögeltjärnsbergets topp når 91 m över havet. Från toppen erbjuds en storslagen utsikt över Höga Kustens skärgård och längst i söder kan man vid klart väder se Högbondens fyr.

Inom reservatet finns en tjärn, Ögeltjärn, som ligger 26 m över havet. Ögeltjärn med anslutande myr och örtrika sumpskogsområde på västra sidan utgör en av kustområdets intressantaste växtlokaler med ett flertal sällsynta och mindre vanliga orkidéer.

Tidigare planer och gällande bestämmelser

Ögeltjärns naturreservat ligger inte inom något riksintresseområde för naturvård eller friluftsliv. Gullviksfjärden ingår dock i riksintresset för Höga Kusten för turism och friluftsliv (NRL 3:1-3) samt för naturvård (NRL 2:6).

Inga detaljplaner berör området. I kommunens översiktsplan för kustområdet, antagen i januari 1991, anges ett område utanför reservatsavgränsningen i nordost som koncentrerad fritidsbebyggelse, vilket innebär att kompletteringar med nybebyggelse av fritidshus normalt kan godtas. I den kommunomfattande översiktsplanen, antagen i juni 1990, redovisas området som ett utredningsområde för fritidshus.

Bildandet av naturreservatet bedöms förenligt med hushållningsbestämmelserna i naturresurslagen.

Övergripande mål med reservatsbildningen

Ändamålet med Ögeltjärns naturreservat är

- * att bevara ett kustnära skogs- och hållmarkslandskap i orört skick där växtligheten och djurlivet får utvecklas fritt.
- * att bevara en skyddsvärd sumpskog med speciell hänsyn tagen till botaniska värden.
- * att säkerställa ett lättillgängligt tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv.
- * att, i den mån detta inte strider mot bevarandeintressena, i begränsad omfattning och med enkla anordningar underlätta för allmänheten att besöka området.

Kommunens beslut om naturreservat

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) och länsstyrelsens beslut (1989-06-16) om delegation till kommunen, förklarar Örnsköldsviks kommun det område som utmärkts på bifogad karta som naturreservat. Det omfattar fastigheten Sörvåge 2:35 i Själevads socken, Örnsköldsviks kommun.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar kommunen med stöd av 8, 9 och 10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla för området.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkning i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom naturreservatet.

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form
2. anordna upplag eller utföra utfyllnad
3. dra fram permanent mark- eller luftledning
4. dika eller dämna
5. vidta skogliga åtgärder som avverkning, röjning, dikning eller plantering som ej innefattas av skötselplanen
6. använda kemiska bekämpningsmedel eller växtnäringsämnen
7. inplantera för området främmande växt- och djurart
8. jaga
9. framföra motordrivet fordon förutom det som behövs för skötsel av reservatet
10. uppföra byggnad eller annan anläggning utan kommunens tillstånd

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

1. anordningar för utmärkning av reservatets gränser
2. uppförande och underhåll av anläggningar för allmänhetens fri-luftsliv som närmare anges i bifogad skötselplan
3. åtgärder för skötsel av vegetationen i området som framgår av bifogad skötselplan

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på något sätt skada levande eller döda träd och buskar samt att gräva upp örter, gräs, mossor och lavar
2. göra upp eld annat än på anvisade platser vid vindskydden
3. medvetet störa djurlivet
4. framföra motordrivet fordon
5. medföra ej kopplad hund

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

---

1. Naturvårdsförvaltaren för reservatet är Örnsköldsviks kommun
2. Örnsköldsviks kommun fastställer bifogad skötselplan
3. Inom ramen för dessa föreskrifter kan kommunen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen
4. Reservatet skall benämnas Ögeltjärns naturreservat
5. Reservatet skall utmärkas av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard och Statens Naturvårdsverks anvisningar

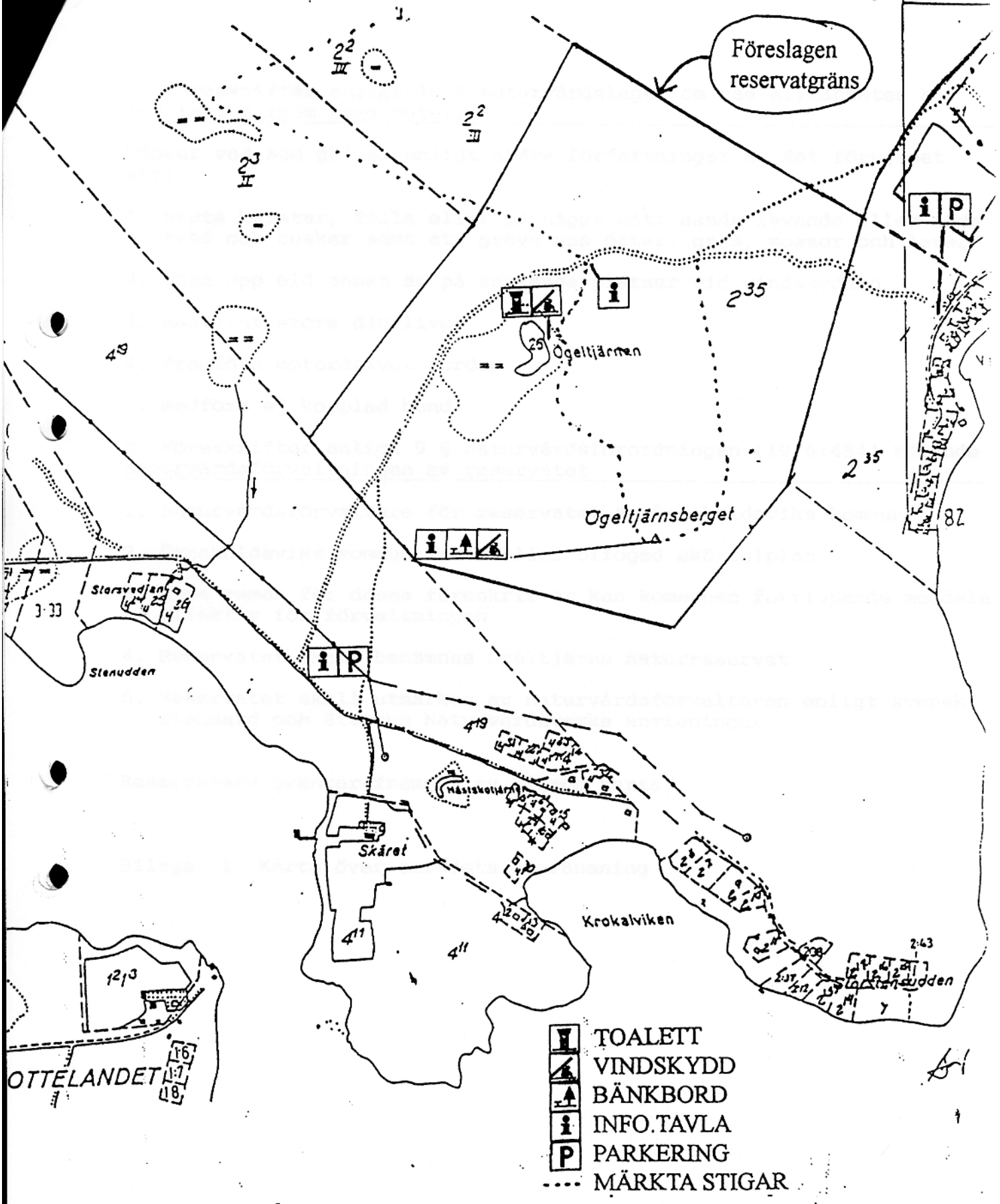
Reservatets gränser framgår av bilagd karta.

Bilaga: 1. Karta över områdets avgränsning

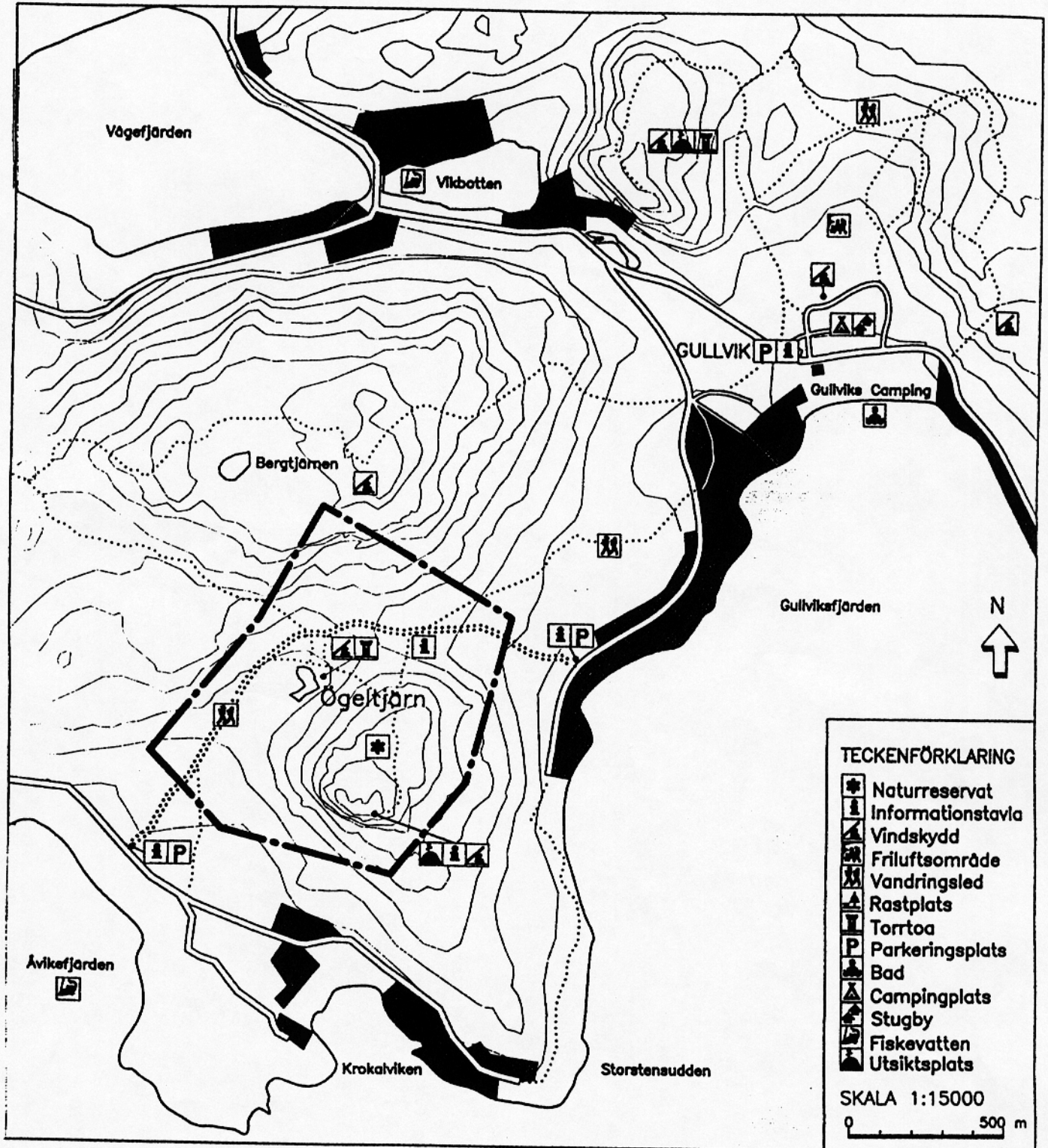
GELTJÄRNS

NATURRESERVAT

SORVÄGE

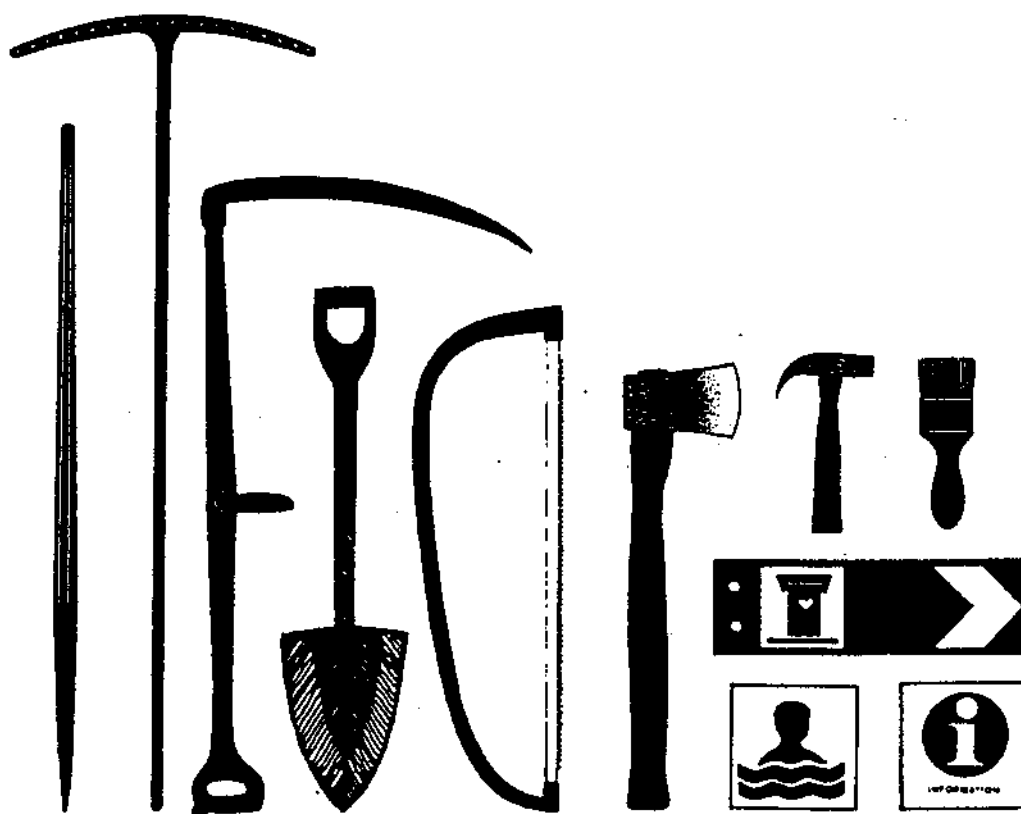
✳ ÖGELTJÄRNS NATURRESERVAT

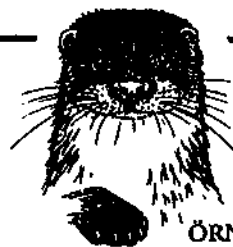
SKÖTSELPLAN

Ögeltjärns naturreservat

Örnsköldsviks kommun
Västernorrlands län

 ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN

**ÖRNSKÖLDSVIKS
NATURSKYDDSFOND**

SKÖTSELPLAN FÖR ÖGELTJÄRNS NATURRESERVAT**Allmän beskrivning**

- * Naturförhållanden
  - Flora
  - Fauna
- * Kulturförhållanden

Plandel

- * Övergripande mål
- * Disposition och skötsel av mark och vatten
- * Disposition och skötsel av friluftslivs- och kulturanläggningar
- * Ekonomisk kalkyl

ALLMÄN BESKRIVNING**Naturförhållanden**

Ögeltjärns naturreservat är beläget kring Ögeltjärnsberget mellan Gullviksfjärden och Ävikefjärden i Själevads socken. Reservatet omgärdas av skogsmark. Reservatet nås genom lättgångna stigar dels från norr vid Tallstigen samt Gullviks havsbad och dels från söder från vägen ut till sommarstugeområdet vid Storstensudden. Delar av reservatet ingår i naturvårdsobjekt N 273 (regionalt botaniskt intresse). Hela naturreservatet ingår i friluftslivsobjekt F 8, vilket innebär att området är av stort värde för naturvården och för friluftslivet.

Av reservatets totala areal på 71,5 ha utgörs 47 ha av produktiv skogsmark. Variationerna i topografi och marktyp är stor. Här finns både myr och hällmark. Bördigheten varierar kraftigt, från mager tallskog till bördig granskog. Den norra halvan består av tallskog i olika generationer och i om-

rådet kring Ögeltjärn dominerar granskog av äldre generationer.

Terrängen är kuperad och Ögeltjärnsbergets topp når 91 m över havet. Från toppen erbjuds en storslagen utsikt över Höga Kustens skärgård och längst i söder kan man vid klart väder se Högbondens fyr. Terrängen på Ögeltjärnsberget utgörs av impedimentmark med en del knotiga vindpinade tallar.

Berggrunden består till större delen av granit, pegmatit och aptit. En förkastningslinje går i nordvästlig riktning mellan Ögeltjärnsberget och bergen norr om Ögeltjärn. I sydväst och nordost består berggrunden av metagråvagga. Själva Ögeltjärnsberget har ett brant klippstup åt söder med en storblockig rasbrant. Jordarten i området består av grus och sand.

Inom reservatet finns en tjärn, Ögeltjärn, som ligger 26 m över havet. Ögeltjärn med anslutande myr och örtrika sumpskogsområde på västra sidan utgör en av kustområdets intressantaste växtlokaler med ett flertal sällsynta och mindre vanliga orkidéer. Flera av dessa orkidéer är kalkberoende och det är möjligt att det i berggrunden i dalgången mellan Ögeltjärnsberget och berget upp mot Bergstjärnarna förekommer lättvittrat svartglimmer som höjer pH och kalkar upp marken. Den troligaste förklaringen till den kalkkrävande växtligheten torde dock vara att det ligger en skalgrusbänk från Ögeltjärn och söderut.

Flora

Ögeltjärnen med omgivande myrmark och skog är ett rikt och omväxlande naturområde med en av kommunens intressantaste växtlokaler. Märkligast ur botanisk synpunkt är ett sluttande sumpskogsparti med blandad, delvis gammal löv- och granskog genomdraget av källstråk nedanför en mindre myr på tjärnens sydvästsida.

Marken är tydligt kalkpåverkad vilket framgår av att här växer blåsippor och kalkgynnade orkidéer, framförallt tvåblad och skogsfru. Tvåbladet är sällsynt i landskapets kusttrakter, särskilt norrut. Skogsfrun är en raritet i hela vårt land. Förekomsten vid Ögeltjärnen är ganska rik och lokalen är en av få i Ångermanland där man kan räkna med att arten blommar varje sommar. Kalkhalten i jordmånen beror troligen på ett underliggande skalgruslager bestående av snäck- och musselskal som avsatts på den forntida havsbotten.

Flera andra orkidéer finns också i området; skogsnycklar, Jungfru Marie hand, spindelblomster, grönkulla, nattviol, knärot och korallrot. På myren ovanför växer dessutom ängs-

nycklar och myggblomster förutom några andra kärrväxter som antyder en viss kalkpåverkan även här såsom gräsull, knaggelstarr och snip.

Snår av flera mindre vanliga buskar dominerar vissa delar av sumpskogen; brakved, måbär, olvon och tibast. I den fuktiga skogsmarkens artrika växtlighet ingår också mattlumner, ormbär, klubbstarr, repestarr, hässlebrodd, trolldruva, vitpyrola och kärrfibbla. Vid tjärnen ovanför växer trindstarr och skvattram.

Även några intressanta lavar har upptäckts i Ögeltjärnsreservatet. På gamla gråalar växer skriftlav nordligast i Sverige och blemlav nordligaste vid kusten. På tallved ute i myren har knappåslaven *Chaenotecopsis fennica* sin enda kända förekomst i Ångermanland.

Lunglav har hittats växande på asp och på granlågor i sumpskogen växer vedsvampar som violticka och klibbticka.

Fauna

Någon detaljerad inventering av faunan i Ögeltjärnsområdet har inte gjorts. Ornitologer som besökt området har rapporterat förekomst av tjäder, orre, järpe, smålom, spillkråka och trädkrypore. Från Ögeltjärnsbergets topp erbjuds en enstående utsikt över skärgården och platsen torde vara utmärkt som sträckfågellokal för rovfåglar under höst och vår.

Av däggdjur har noterats älg, rådjur, hare, mård, hermelin och lodjur.

För ryggradslösa djur finns ingen uppgift men man kan misstänka att sumpskogsområdet med lövvedsinslag och lågor och död ved kan hysa en del hotade skalbaggsarter.

Kulturförhållanden

Inga registrerade fornlämningar eller andra kulturhistoriska lämningar finns inom reservatet.

Vid storskiftetiden under 1800-talets senare del var skogsmarken i området samfällid. Vid laga skifte 1881 delades marken upp på varje hemmans del dock ej viss mark som t ex myrtäckt, lertag, sandtag, tjärnar och vägar. Enligt laga skifte så var namnet på tjärnen Igeltjärn och inte Ögeltjärn. Namnet härstammar från det faktum att det fanns gott om blodiglar i tjärnen. Enligt uppgifter så fiskades blodiglar upp ur tjärnen så sent som under 1930- och 40-talen. Blodiglarna såldes till apoteken till ett pris av 5 kr styck. Blodiglar var ett viktigt läkemiddel på den tiden och användes mot bl a förkylda händer och fötter.

På bygdemåldialekt heter tjärnen "Ögeltjenna" vilket alltså är liktydigt med Igeltjärn. Uttalet av namnet är förmodligen anledningen till att tjärnen på Lantmäteriets kartor under 1900-talet har kommit att få namnet Ögeltjärn.

Den stig som går från Skäret norrut förbi Ögeltjärn och mot Tallstigen är en gammal körväg som "Pelle på skäret" använde på 30- och 40 talet när han fraktade färsk fisk in till kajen i Örnsköldsvik.

PLANDELÖvergripande mål

Ändamålet med Ögeltjärns naturreservat är

- * att bevara ett kustnära skogs- och hållmarkslandskap i orört skick där växtligheten och djurliv får utvecklas fritt.
- * att bevara en skyddsvärd sumpskog med speciell hänsyn tagen till botaniska värden.
- * att säkerställa ett lättillgängligt tätortsnära naturområde
- * att, i den mån detta inte strider mot bevarandeintressena, i begränsad omfattning och med enkla anordningar underlätta för allmänheten att besöka området.

Disposition och skötsel av mark och vatten**Mål**

Ändamålet med reservatet är att bevara ett kustnära skogs- och hållmarkslandskap och låta det utvecklas helt fritt samt att bibehålla områdets hydrologi så att Ögeltjärn och myren och sumpskogen söder därom skyddas. På så vis skyddas en av kustområdets finaste botaniska lokaler med hotade orkidéer. Skogsskyddsbestämmelser enligt 29 § skogsvårdslagen (1993:2) skall ej gälla inom reservatet. Eventuella bränder i området skall släckas. Ändamålet är även att, i den mån detta inte strider mot bevarandeintressena, i begränsad omfattning och med enkla anordningar underlätta för allmänheten att besöka området.

Vegetationsvård - generella riktlinjer

Den botaniskt intressanta gransumpskogen med skyddsvärda orkidéer behöver ett starkt skydd. Därför kommer ingen stigdragning eller skyltning till sumpskogen att ske inom reservatet. Inga vegetationsvårdande åtgärder kommer att ske inom reservatet. Uppväxande ungskog på de hyggen som finns inom reservatet skall få utvecklas fritt. Stigarna i området kommer att hållas öppna från uppväxande sly och omkullfallna träd.

Disposition och skötsel av friluftskulturanläggningar

I Ögeltjärnsområdet skall inga större åtgärder vidtagas för att underlätta för besökare annat än det som finns idag.

- En torrtoalett skall uppsättas intill vindskyddet vid Ögeltjärn.
- Stigen skall förlängas från Ögeltjärnsberget i nordlig riktning ner mot Ögeltjärn så att en rundled skapas.
- Tavelställ med informationskartor skall sättas upp på tre platser inom området samt vid två ställen vid Gullviks camping. Kanaliseringen in i området skall ske huvudsakligen från Gullvik och Tallstigen.
- Parkeringsplatser för ca 5 bilar bör iordningställas i slutet av Tallstigen samt efter vägen till Storstensuden.
- Spångläggning bör ske vid några känsliga platser efter stigen upp till Ögeltjärnsberget.
- Vägskyltning skall ske ifrån Domsjö till Tallstigen.
- En informationsfolder över reservatet skall produceras.

Drift

Kultur och fritidsförvaltningen och naturvårdarna ansvarar för skötseln av området. (De har även ansvarat för skötseln innan reservatbildningen.)

Skötseln består av bl a översyn, renhållning, vedanskaffning, röjning och underhållsarbeten.

Tillsyn bör ske minst 1 gång var 14:e dag under högsäsong. (juni-augusti)

Ekonomisk kalkyl

Investeringarna avseende friluftsanordningar genomföres som beredskapsarbete med en eventuell kommunal insats av 25%. Kostnaden avser tavelställ, informationsskyltar, stigar, spångning, två parkeringsplatser samt utmärkande av reservatsgränser.

Kostnaderna för drift och skötsel är ca 10 000 kr per år och bekostas av kultur- och fritidsförvaltningen och friluftsanslaget.